

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/18/2015
Identifikačné číslo spisu:	8112217637
Dátum vydania rozhodnutia:	19.04.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:8112217637.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a členov senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Mariána Sluka, PhD., v spore žalobcov 1/ T. M. bývajúcej v J., 2/ I. M., bývajúceho v J., 3/ O. U. bývajúcej v J., 4/ Q. U., bývajúceho v J., 5/ O. C. bývajúcej v J., 6/ Q. C., bývajúceho v J., 7/ W. U., bývajúcej v J., 8/ C. U., bývajúceho v J., žalobcovia 1/, 2/, 5/, 6/, 7/, 8/ zastúpení advokátkou Mgr. Kristínou Babiakovou, so sídlom v Pezinku, Radničné námestie 9, proti žalovaným 1/ Mestu Sabinov, so sídlom v Sabinove, Námestie Slobody 57, IČO: 00 327 735, 2/ Ministerstvu dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Námestie Slobody 6, IČO: 30 416 094, o porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 25C/1/2012, o dovolaní žalobcov 1/, 2/, 5/, 6/, 7/, 8/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 11. marca 2014 sp.zn. 2Co/11/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 11. marca 2014 sp.zn. 2Co/11/2013, ako aj uznesenie Okresného súdu Prešov z 22. apríla 2014 č.k. 25C/1/2012-143, z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov rozsudkom (v poradí prvým) z 15. júna 2009, č.k. 25C/197/2007-585 rozhodol, že žalovaní 1/ a 2/ porušili vo vzťahu k žalobcom 1/ až 8/ zásadu rovnakého zaobchádzania, žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť žalobcom 1/ až 8/ každému zvlášť nemajetkovú ujmu v sume 1000 € a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Rozhodnutie o trovách konania si vyhradil na samostatné rozhodnutie (§ 151 ods. 3 O.s.p.). Proti tomuto rozhodnutiu v jeho vyhovujúcej časti podali odvolanie obaja žalovaní.

2. Krajský súd v Prešove rozsudkom (v poradí prvým) z 13. mája 2010 sp.zn. 13Co/44/2009 napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil (§ 220 O.s.p.) tak, že žalobu v napadnutej vyhovujúcej časti zamietol a výrok rozsudku o trovách konania zrušil a vec vrátil v tomto rozsahu súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p.). Proti tomuto rozhodnutiu podali žalobcovia dovolanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 22. februára 2012 sp.zn. 5 Cdo 257/2010 zrušil

rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Krajský súd v Prešove uznesením z 19. apríla 2012 sp.zn. 13Co/21/2012 rozhodnutie súdu prvej inštancie v jeho napadnutej (vyhovujúcej) časti zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

5. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí druhým) z 22. októbra 2012, č.k. 25C/1/2012-33 rozhodol, že žalovaní 1/ a 2/ porušili vo vzťahu k žalobcom 1/-8/ zásadu rovnakého zaobchádzania, žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť žalobcom 1/ až 8/ každému zvlášť nemajetkovú ujmu v sume 1000 €. Rozhodnutie o trovách konania si vyhradil na samostatné rozhodnutie (§ 151 ods. 3 O.s.p.). Rozhodol tak s odôvodnením, že žalovaní 1/ a 2/ porušili zásadu rovnakého zaobchádzania v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (ďalej len „antidiskriminačný zákon“), keď žalovaný 1/ ako prenajímateľ bytov vystaľoval žalobcov z centrálnej časti Mesta do bytov nižšieho štandardu nachádzajúcich sa mimo zástavbu mesta výlučne na základe kritéria ich rómskeho pôvodu a žalovaný 2/ neskúmal dôsledne zámer výstavby bytov v tejto oblasti a poskytnutím dotácie porušil záväzok štátu prijímať opatrenia na ochranu pred diskrimináciou. Žalovaný 1/ nepreukázal bez akýchkoľvek pochybností, že k diskriminácii nedošlo, keď zo zápisníc Mestskej rady v Sabinove vyplýva, že v oblasti Q. išlo o výstavbu rómskych bytov. Rekonštrukciu nehnuteľností v centre Mesta, v ktorých mali pôvodne žalobcovia nájomné byty, nepovažoval súd za objektívne a rozumné zdôvodnenie konania žalovaného 1/ voči žalobcom aj z dôvodu, že v čase dania výpovede nebolo vydané stavebné povolenie na rekonštrukciu nehnuteľnosti, ktoré je podmienkou vypovedania nájmu bytu podľa § 711 ods. 1 písm. e/ Občianskeho zákonníka. Byty, ktoré žalovaný 1/ poskytol žalobcom nezodpovedali kritériám náhradného bytu, išlo o byty nižšieho štandardu postavené za pomoci dotácie štátu pre neplatičov a neprispôsobivých občanov, pričom žalobcovia 3/ a 4/ dostali byt aj napriek tomu, že v zmysle dohody neodpracovali potrebný podiel na byte, z čoho možno vyvodiť, že žalovaný 1/ mal záujem na presťahovaní žalobcov do lokality Q.. Byty, do ktorých boli žalobcovia presťahovaní, neboli spôsobilé na okamžité užívanie a vyžadovali si ďalšie investície zo strany žalobcov. Žalovaný 1/ sa bránil tým, že mesto nemalo iné náhradné byty mimo lokalitu Q., v konaní ale bolo zistené, že nájomcom, ktorí sa súdnou cestou bránili proti vystaľovaniu, poskytol byty v meste. Náhradné byty v oblasti Q. boli vystavané mimo súčasnej zástavby mesta Sabinov, hoci z predložených dôkazov vyplynulo, že boli vypracované štúdie poukazujúce aj na iné vhodnejšie lokality pre výstavbu bytov, vyhodnotenie lokality Telek nebolo predložené. Do lokality Telek boli vystaľovaní iba občania rómskeho pôvodu. Porušenie zásady rovnakého zaobchádzania preukazuje aj tá skutočnosť, že hoci v nehnuteľnosti na F. žila aj neprispôsobivá občianka nerómskeho pôvodu, táto nebola vystaľovaná do lokality Q.. I keď sa žalovaný 1/ bránil tým, že byty v tejto oblasti neboli pridelené jednotlivcom, žalobcovia tvrdili, že byty na Q. sú pridelené aj jednotlivcom, pričom žalovaný 1/ toto tvrdenie žalobcov ničím nevyvrátil. Nepriamu diskrimináciu súd videl v tom, že hoci žalovaný 1/ tvrdil, že išlo o byty pre neplatičov alebo neprispôsobivých občanov a takto svoje konanie zakrýval navonok neutrálnym predpisom, z vyjadrení zástupcov žalovaného 1/ bolo zrejmé, že vedel o tom, že väčšina takýchto obyvateľov je rómskeho pôvodu. Žalovaný 1/ nepreukázal ani to, že petície majoritného obyvateľstva proti výstavbe bytov v inej lokalite ako Q., mali vplyv na zmenu rozhodnutia mesta s výstavbou bytov. Pokiaľ ide o pasívnu legítimáciu žalovaného 2/ aj z jeho strany došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania tým, že neskúmal dôsledne zámer mesta a jeho dôsledky a nepreukázal, že nemal vedomosť o tom, že išlo o výstavbu bytov pre rómske obyvateľstvo. Vzhľadom k tomu, že konaním žalovaných došlo k zásahu do ľudskej dôstojnosti žalobcov značným spôsobom v dôsledku ich segregácie a porušenia práva na súkromie a bývanie výlučne z dôvodu ich príslušnosti k rómskej národnostnej menšine, priznal súd žalobcom náhradu nemajetkovej ujmy tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia. Argument žalovaného 1/, že žalobcovia 3/ a 4/ požiadali o odkúpenie nehnuteľnosti v lokalite Q. považoval za irelevantný, nakoľko ide už o úplne inú situáciu pre odstup času od vystaľovania žalobcov a dobu, v ktorej v danej oblasti žijú. Rozhodnutie o trovách konania si vyhradil na samostatné rozhodnutie (§ 151 ods.3 O.s.p.). Proti tomuto rozhodnutiu podali odvolanie obaja žalovaní.

6. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 11. marca 2014 sp.zn. 2Co/11/2013 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti tak, že žalobu zamietol (§ 220 O.s.p.). Odvolací súd po zopakovaní dokazovania a vypočutí žalobcov dospel k záveru, že skutkové okolnosti tvrdené žalobcami v odvolacom konaní nekorešponujú s odborným výkladom ich právnej zástupkyne a okolnosť, že náhradné byty nespĺňali po ich nasťahovaní sa do nich ich predstavy, nenapĺňa znaky porušenia zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle § 2 a § 2a ods. 1, 2, 3 antidiskriminačného zákona z dôvodu národnostného a etnického pôvodu. Žalovaný 1/ splnil všetky podmienky pre poskytnutie dotácie v zmysle výnosu Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky z 23. decembra 2004 č. V-1/2004 a žalovaný 2/ po splnení podmienok k žiadosti mu dotáciu poskytol, v ničom teda neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania. Žalobcovia dobrovoľne podpísali nájomné zmluvy na nové byty nižšieho štandardu, pričom výpoveď z nájmu pôvodných bytov, ako ani neprimeranosť bytovej náhrady na súde nenapadli. Mal za to, že pridelenie bytu žalobcom v lokalite Q. bolo súladné s ustanovením § 712 a nasl. Občianskeho zákonníka a z tohto dôvodu nedošlo žiadnym spôsobom k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania. Pokiaľ žalovaný 2/ poskytol žalovanému 1/ dotáciu na výstavbu nájomných bytov nielen pre žalobcov, ale aj ostatných vystaňovaných občanov rómskeho pôvodu z F. do lokality Q. na základe riadnej žiadosti o poskytnutie dotácie, neporušil vo vzťahu k žalobcom zásadu rovnakého zaobchádzania v súvislosti s poskytnutím bývania. Z týchto dôvodov nebol ani dôvod pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch tak, ako to predpokladá ustanovenie § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona.

7. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadli dovolaním žalobcovia 1/, 2/, 5/, 6/, 7/, 8/ (ďalej len „žalobcovia“ alebo „dovolatelia“). Prípustnosť dovolania odôvodnili ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p., ako dovolací dôvod uviedli ustanovenie § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (účastníkovi sa postupom súdu odhľadla možnosť konať pred súdom) a ustanovenie § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. (nesprávne právne posúdenie veci súdom). K odňatiu možnosti konať pred súdom došlo podľa dovolateľov postupom odvolacieho súdu, ktorý neprihliadol na právnu argumentáciu ich právnej zástupkyne a nevysporiadal sa s ňou, čím porušil ich právo na právnu pomoc v konaní. Odvolací súd sa nevysporiadal ani s argumentami žalobcov z výpovede a bez akéhokoľvek odôvodnenia len konštatoval, že nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania. Za nesprávny považovali právny záver odvolacieho súdu, že podmienkou ich úspešnosti v konaní podľa § 9 a nasl. antidiskriminačného zákona bola žaloba o neplatnosť výpovede z nájmu bytu, či žaloba o neprimeranosť poskytnutej bytovej náhrady. Uvedené konania majú za cieľ zabezpečiť pre nájomcu trvanie nájomného vzťahu alebo primeranú bytovú náhradu, pričom v nich súdy posudzujú iné aspekty protiprávneho konania ako v prípade antidiskriminačnej žaloby. Žalobcovia sa v tomto konaní takýchto nárokov nedomáhali a tieto ani nevyvodzovali z antidiskriminačného zákona. Zo žiadneho ustanovenia antidiskriminačného zákona nevyplýva, že by podmienkou podania žaloby podľa tohto zákona bolo predchádzajúce využitie iných prostriedkov nápravy protiprávneho stavu. Za nesprávny považovali aj záver odvolacieho súdu o neporušení zásady rovnakého zaobchádzania zo strany žalovaného 2/. Poukázali na to, že konanie žalovaného 2/ ako orgánu štátu musí byť vždy zákonné a v súlade s ústavou a medzinárodnými dokumentmi, okolnosť, že žalovaný 2/ rozhodol na základe žiadosti mesta po splnení podmienok pre poskytnutie dotácie ho nezbavuje zodpovednosti za porušenie zásady rovnakého zaobchádzania. Z dokladov predložených žalovaným 1/ k žiadosti o poskytnutie dotácie vyplývalo, že ide o stavbu bytov pre obyvateľov rómskeho pôvodu v lokalite Q., a teda že išlo o prehlbenie priestorovej a sociálnej segregácie týchto osôb, žalovaný 2/ sa preto nemohol úspešne brániť tým, že by o tejto skutočnosti nemal vedomosť. Žalovaný 2/ mal povinnosť skúmať tieto okolnosti a mal možnosť zasiahnuť pri schvaľovaní dotácie, keďže však opakovane podporil výstavbu týchto bytov, porušil zásadu rovnakého zaobchádzania, keď neprijal žiadne opatrenie na zabránenie segregácie v meste Sabinov. Následne sa žalobcovia podrobne vyjadrili k právnej stránke sporu a zopakovali svoje argumenty v konaní týkajúce sa porušenia zásady rovnakého zaobchádzania. Žiadali, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil tak, že potvrdí rozsudok súdu prvej inštancie.

8. Žalovaný 1/ sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

9. Žalovaný 2/ sa k dovolaniu žalobcov vyjadril, rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za vecne správne a vady namietané dovolateľmi za neopodstatnené. Zdôraznil, že konal v súlade s Ústavou

Slovenskej republiky, pretože neposkytnutím dotácie mestu, ktoré spĺňalo všetky podmienky poskytnutia dotácie, by postupoval protizákonne.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) ako súd dovolací [(§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)], po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je dôvodné a napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť (§ 449 ods.1 CSP).

11. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016, t.j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP (na základe ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované), a procesnú prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle ustanovení § 236, § 237 ods. 1 a § 238 O.s.p.

12. Žalobcovia dovolaním napadli zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, voči ktorému dovolanie pripúšťalo ustanovenie § 238 ods. 1 O.s.p., preto dovolací súd pristúpil k vecnému preskúmaniu dovolacích námietok.

13. Obligatorne v zmysle § 242 ods. 1 O.s.p. sa najvyšší súd zaoberal procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, a to bez ohľadu na to, či boli v dovolaní namietané alebo nie. Žalobcovia procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p., ani tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) netvrdili a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

14. Žalobcovia v dovolaní výslovne namietali, že došlo k vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., keď odvolací súd nebral do úvahy právnu argumentáciu ich právnej zástupkyne a porušil ich právo na právnu pomoc v konaní (čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky).

15. Právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi je základným právom zakotveným čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V zmysle tohto práva každý, kto vystupuje v konaní pred súdom, má právo dať sa v ňom zastúpiť zástupcom (§ 24 O.s.p.), pričom ako zástupcu si účastník mohol vždy zvoliť advokáta. Plnomocenstvo udelené advokátovi nebolo možné obmedziť (§ 25 ods. 1 O.s.p.). Zástupca, ktorému účastník udelil plnomocenstvo pre celé konanie tzv. procesné plnomocenstvo, bol oprávnený na všetky úkony, ktoré mohol v konaní urobiť účastník. Advokát bol povinný využívať všetky zákonom pripustené prostriedky a spôsoby poskytovania právnej pomoci. (§ 25 ods. 2 O.s.p.) Advokát je pri poskytovaní právnych služieb nezávislý, je viazaný všeobecne záväznými právnymi predpismi a v ich medziach príkazmi klienta. (§ 2 ods. 2 zákon č. 586/2003 Z.z. o advokácii).

16. Občiansky súdny poriadok umožňoval účastníkovi súdneho konania vykonávať svoje práva a povinnosti buď osobne, alebo prostredníctvom právneho zástupcu, ktorého si zvolil. Právny vzťah zastúpenia vzniká na základe dohody o zastúpení. Dohoda o zastúpení je dvojstranný právny úkon medzi zástupcom a zastúpeným, ktorým sa zakladá právny vzťah zastúpenia a spravidla určuje aj obsah tohto právneho vzťahu. Plnomocenstvo je jednostranný úkon zastúpeného voči tretím osobám, ktorým sa preukazuje existencia právneho vzťahu zastúpenia, oprávnenie zástupcu konať za zastúpeného a najmä rozsah zastúpenia. Akékoľvek vnútorné pokyny a obmedzenia v prípade procesnej plnej moci nemajú vo vzťahu k súdu a ostatným subjektom konania právny význam. V prípade, že si účastník konania zvolil advokáta, potom tento jeho zástupca nevystupoval v konaní vo svojom vlastnom mene, ale robil úkony v mene a v záujme svojho klienta za účelom ochrany a presadenia jeho oprávnených práv a záujmov, pričom bol povinný postupovať v zmysle jeho pokynov a príkazov. Úkony advokáta v konaní pred súdom sú vždy považované za úkony samotného zastúpeného subjektu. Podstatou právneho zastúpenia advokátom v súdnom konaní je poskytovanie kvalifikovanej odbornej právnej pomoci najmä posúdenie uplatňovaných nárokov z hľadiska ich právnej kvalifikácie, teda ich podradenie pod príslušnú právnu normu a následné zvolenie efektívnych prostriedkov ochrany týchto nárokov v rámci občianskeho

súdneho konania (§ 80 O.s.p.) a tiež ďalšia realizácia čiastkových procesných oprávnení v konaní priznaných účastníkom občianskym súdnym poriadkom (§ 44 ods. 1 O.s.p., § 48 O.s.p., § 95, § 96, § 123, § 201 atď.). V prípade, ak by záujmy právneho zástupcu boli v rozpore so záujmami účastníka konania, ktorého zastupuje (§ 31a O.s.p.), úkony ním realizované by boli neúčinné a súd by na ne neprihliadal. Z uvedeného teda vyplýva, že súd neprihliadal na úkony urobené advokátom za účastníka konania len vtedy, ak došlo k ukončeniu dohody o zastúpení po oznámení tejto skutočnosti súdu (okrem neodkladných úkonov) a druhá situácia nastala v prípade existencie rozporu záujmov účastníka so záujmami jeho zástupcu. Avšak na právnu kvalifikáciu nárokov účastníka prezentovanú advokátom súd neprihliada len vtedy, ak je vo vzťahu k prejednávanej veci právne irelevantná alebo nedôvodná.

17. Napriek tomu, že odvolací súd v odôvodnení uviedol, že právna argumentácia právnej zástupkyne žalobcov nekorešpondovala s obsahom výpovedí žalobcov pred odvolacím súdom a na inom mieste uviedol, že právnu kvalifikáciu nároku žalobcov založil na iných skutočnostiach, o ktorých žalobcovia vypovedali pred odvolacím súdom, je zrejmé, že posudzoval nárok žalobcov aj z pohľadu naplnenia znakov porušenia zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle § 2 a § 2a ods. 1, 2, 3 antidiskriminačného zákona. Súčasne sa venoval aj ďalším otázkam sporu namietaným právnu zástupkyňou žalobcov, a to konkrétne iným zaobchádzaním žalovaného 1/ vo vzťahu k pani S., pasívnou legitímáciou žalovaného 2/ a výberom lokality Q. pre výstavbu bytov z hľadiska namietanej segregácie rómskeho obyvateľstva. Preto hoci formálne odvolací súd deklaroval, že neprihliadol na právnu argumentáciu advokátky žalobcov, tým, že sa vecne zaoberal obsahom niektorých jej podaní a vyjadrení z konania pred súdom prvej inštancie, z hľadiska materiálneho nedošlo k porušeniu práva žalobcov na právnu pomoc v konaní, ani k porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

18. Žalobcovia ďalej namietali, že odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí nezaoberal nimi tvrdenými skutkovými okolnosťami sporu, nevysporiadal sa s právnu argumentáciou ich právnej zástupkyne a svoje právne závery riadne neodôvodnil.

19. K tejto námietke dovolací súd odkazuje na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015 publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods.1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

20. V zmysle citovaného stanoviska bola vada nepreskúmateľnosti rozhodnutia namietaná dovolateľmi považovaná za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá však v súlade s doterajšou konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu prípustnosť dovolania nezakladala (pozri napr. sp.zn. 3 MCdo 16/2008 a 6 Cdo 84/2010, 5 MCdo 10/2010, 3 Cdo 166/2012, 4 Cdo 107/2011).

21. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch mohla nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladať vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., a to napríklad, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahovalo vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie malo také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížila k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci bol dôvod pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016.

22. Zmeňujúce rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňalo kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. z hľadiska formálnej štruktúry, obsahovalo vysvetlenie dôvodov, pre ktoré bolo

rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenené, ustanovenia, ktoré súd na vec aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Námietky dovolateľov v tomto smere predstavovali skôr vyjadrenie nespokojnosti s rozhodnutím odvolacieho súdu, ktoré ale bez ďalšieho nepostačujú na založenie existencie vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). Za procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov.

23. Napokon žalobcovia vytýkali odvolaciemu súdu aj nesprávnosť právneho posúdenia veci a tvrdili, že je daný dovolací dôvod podľa ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. (rozhodnutie súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

24. Skôr než dovolací súd pristúpil k preskúmaniu správnosti právneho posúdenia veci odvolacím súdom, považuje za potrebné zdôrazniť, že na prejednávany spor je potrebné nahliadať v širšom kontexte historického i aktuálneho postoja spoločnosti k riešeniu otázok dotýkajúcich sa rómskeho etnika. Treba brať zreteľ na súčasné spoločenské postavenie Rómov v Slovenskej republike, na spôsob riešenia problematiky týkajúcej sa tejto minoritnej časti obyvateľstva zo strany štátu, ako aj orgánov miestnej samosprávy. Jedným z pálčivých problémov súčasnosti bezpochyby je otázka integrácie týchto občanov do spoločnosti v rôznych oblastiach spoločenského života, medzi ktoré patrí aj otázka ich bývania a s tým súvisiaca politika miest a obcí, ktorá je sledovaná nielen zo strany rôznych vnútroštátnych orgánov a občianskych združení, ale aj zo strany mnohých medzinárodných inštitúcií upozorňujúcich na diskriminačné metódy v tejto oblasti. Európsky súd pre ľudské práva sa tiež už viac krát zaoberal vo svojej judikatúre postavením Rómov v spoločnosti a vo svojich rozhodnutiach konštatoval, že Rómovia boli kvôli svojej histórii postavení do zraniteľnej pozície menšiny, preto je potrebné, aby bola venovaná zvláštna pozornosť ich potrebám a ich vlastnému spôsobu života v rámci príslušnej právnej úpravy, ako aj pri vydávaní rozhodnutí v konkrétnych prípadoch (pozri D.H. a ostatní proti Českej republike rozsudok z 13. novembra 2007, § 182, § 196, Chapman proti Spojenému kráľovstvu rozsudok z 18. januára 2001, § 96, Connors proti Spojenému kráľovstvu rozsudok z 27. mája 2004, § 84). Je preto dôležité, aby všetky zainteresované subjekty a osobitne orgány miestnej samosprávy, ktoré sú najbližšie znalosti problematiky a hľadaniu adekvátnych riešení, postupovali vždy po dôkladnom zvážení svojich rozhodnutí smerujúcich k dosiahnutiu legitímneho cieľa a realizovali integráciu občanov rómskeho etnika spôsobom, ktorý nebude vzbudzovať žiadne pochybnosti o jeho zákonnosti, spravodlivosti a efektívnosti. Pri hľadaní riešení je nevyhnutné hľadať racionálny kompromis medzi právami majoritného a minoritného obyvateľstva pri súčasnom zohľadnení „slabšieho postavenia“ členov rómskej menšiny, zachovaní záruk spravodlivého procesu (pozitívna diskriminácia) a predovšetkým je potrebné vylúčiť v tomto procese existenciu dosiaľ v našej spoločnosti pretrvávajúcich vžitých predsudkov a stereotypov týkajúcich sa rómskeho etnika. Ani odpor majoritného obyvateľstva totiž nemusí mať v konečnom dôsledku reálny základ a sám o sebe nemôže byť ospravedlnením pre akékoľvek diskriminačné konanie.

25. Odvolací súd, vychádzajúc z výpovedí žalobcov v konaní pred odvolacím súdom, zamietol žalobu predovšetkým na tom základe, že samotná nespokojnosť žalobcov s úrovňou poskytnutého náhradného ubytovania, ako aj skutočnosť, že si museli postupne svojpomocne upraviť náhradné byty na bývanie, nezakladá diskrimináciu v zmysle § 2 a § 2a ods.1, 2, 3 antidiskriminačného zákona z dôvodu národnostného a etnického pôvodu pri poskytovaní bývania.

26. Konanie pred súdom prvej inštancie, ako aj pred odvolacím súdom, tvorí jednotné súdne konanie a konajúci sudca sa musí pri rozhodovaní vždy vysporiadať so všetkými pre vec podstatnými otázkami, ktoré v konaní vyšli najavo, a to bez ohľadu na to, v ktorom štádiu konania sa spor nachádza. Je síce pravda, že odvolaciemu súdu je daná možnosť pri zachovaní postupu podľa § 213 ods. 3 O.s.p. dokazovanie zopakovať a následne prehodnotiť skutkový stav zistený súdom prvej inštancie, avšak odvolací súd musí zhodnotiť nielen tie skutkové okolnosti, ktoré boli predmetom dokazovania pred odvolacím súdom, ale aj tie skutkové okolnosti, ktoré vyšli na základe výsledkov dokazovania najavo počas konania pred súdom prvej inštancie. Výpoveď účastníka v odvolacom konaní nie je možné posudzovať izolovane, ale v kontexte s jeho predchádzajúcimi výpoveďami pred súdom prvej inštancie, ako aj v spojení so zisteniami vyplývajúcimi z ostatných vykonaných dôkazov. Ak potom dospeje odvolací súd k záveru, že výpoveď účastníka v odvolacom konaní odporuje tomu, čo vypovedal v konaní pred súdom prvej inštancie, prípadne tomu, čo bolo obsahom vyjadrení jeho právneho zástupcu alebo ostatným výsledkom už vykonaného dokazovania, bude nevyhnutné, aby sa s týmto rozporom vysporiadal a konfrontoval účastníka s obsahom jeho predchádzajúcich výpovedí. Z obsahu zápisníc z pojednávania pred odvolacím súdom (č.l. 84 a č.l. 130 spisu) ale nič také nevyplýva. Obsah výpovede žalobcov počas odvolacieho konania žiadnym spôsobom nepopieral tie skutočnosti, na ktorých bola založená ich žaloba, ani tie skutočnosti, o ktorých vypovedali už skôr v konaní pred súdom prvej inštancie a netýkal sa ani obsahu vyjadrení, ktoré v ich mene podala právna zástupkyňa. Preto ak odvolací súd chcel zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, bol povinný vysporiadať sa so všetkými žalobcami tvrdenými skutočnosťami, a to aj tými, ktoré v ich mene urobila právna zástupkyňa a na ktorých postavili svoj žalobný návrh.

27. V prejednávanej veci je potrebné osobitne vziať na zreteľ aj dĺžku súdneho konania, ktoré trvá už viac ako 9 rokov a tú skutočnosť, že udalosti, od ktorých žalobcovia svoje nároky odvíjajú, opisovali a hodnotili pred odvolacím súdom so značne dlhým časovým odstupom od momentu, kedy k nim došlo, pričom súd musí zohľadniť, že žalobcovia nemajú príslušné právne vzdelanie a nevedia preto rozlíšiť právnu relevantnosť jednotlivých nimi tvrdených okolností zásahu. Vo všeobecnosti je zrejmé, že každý bude vypovedať o jednej a tej istej udalosti z časového hľadiska inak v momente, kedy sa stala alebo s krátkym časovým odstupom od nej a inak po uplynutí obdobia viac ako desiatich rokov, kedy ujmu na svojich právach už nemusí pociťovať tak intenzívne, ako tomu bolo v rozhodnom čase. Navyše v priebehu konania pred súdom prvej inštancie vo viacerých svojich výpovediach žalobcovia veľmi konkrétnym a právne relevantným spôsobom uviedli v čom vidia svoju diskrimináciu (viď č.l. 347 a nasl., 365 a nasl.) a odvolací súd bol povinný sa s týmito skutočnosťami vysporiadať. Tvrdenia žalobcov z výpovedí pred odvolacím súdom o neprimeranosti poskytnutej bytovej náhrady, ako aj o jej nespôsobilosti užívať ju v čase vystaňovania, boli otázky dôležité z hľadiska posúdenia existencie namietanej diskriminácie. (viď napr. Chapman proti Spojenému kráľovstvu rozsudok z 18. januára 2001, § 103, 104). Preto ak odvolací súd nevyhodnotil tieto okolnosti a pristúpil k zisťovaniu skutkového stavu formálnym spôsobom tak, ako by výpovede žalobcov z konania pred súdom prvej inštancie neexistovali a bez ohľadu na ostatné výsledky vykonaného dokazovania a nezaoberal sa otázkami, na ktorých žalobcovia založili svoje nároky v zmysle žalobného návrhu a následných podaní, nemohlo byť jeho rozhodnutie vecne správne.

28. Za relevantné v spore bolo potrebné považovať už len tú tvrdenú okolnosť, že na sídlisko Telek boli vystaňovaní len obyvatelia rómskeho pôvodu, z čoho logicky možno vyvodiť, že sa s nimi nakladalo inak, odlišne než s ostatným obyvateľstvom, odlišne sa nakladalo dokonca s tými nájomníkmi rómskeho pôvodu, ktorí sa proti vystaňovaniu bránili súdnou cestou, hoci nebolo preukázané, že by spĺňali predpoklady pre poskytnutie bytov vyššieho štandardu v centre mesta (viď výpoveď žalobcu 6/ na pojednávani pred súdom prvej inštancie, č.l. 369 spisu), ktoré sú podľa žalovaného 1/ podmienkou pridelenia týchto bytov (viď výpoveď zamestnankyne Mestského úradu Sabinov z č.l. 552) a tiež odlišne ako s ostatnými platiacimi nájomníkmi nerómskeho pôvodu, ktorým nie sú ponúkané byty na sídlisku Q.. Žalobcovia totiž v celom konaní tvrdili, že hoci nepatrili medzi neplatičov a neprispôsobivé osoby, boli zaradení do tejto kategórie a vystaňovaní do bytov na sídlisku Q. vystavaných pre tieto skupiny obyvateľstva. Pokiaľ teda kritériom pre pridelenie bytov žalobcom na sídlisku Q. nebola ich majetková

situácia, či sociálna neprispôsobivosť, je na mieste otázka, či motívom správania žalovaného 1/ nebola existencia „chráneného dôvodu“ (viď zápisnica z mestského zastupiteľstva č.l. 420 spisu) a je len na žalovanom 1/, aby toto podozrenie vyvrátil. Pokiaľ by totiž postup žalovaného 1/, založený na odlišnom zaobchádzaní, nemal objektívne a rozumné ospravedlnenie, t.j. nesledoval by legitímny cieľ alebo použité prostriedky jeho dosiahnutia by boli neprimerané, bolo by jeho konanie diskriminačné. V tomto smere sú právne relevantné aj okolnosti vystaňovania žalobcov z nájomných bytov v centre mesta a tiež neexistencia hmotnoprávneho dôvodu výpovede z nájmu bytov podľa § 711 ods. 1 písm. e/ Občianskeho zákonníka, pretože nezákonný postup žalovaného 1/ by nemohol predstavovať legitímny cieľ a neprimeranosť bytovej náhrady by vylučovala primeranosť použitých prostriedkov.

29. Žalobcovia považovali za nesprávnu aj argumentáciu odvolacieho súdu založenú na tom, že nenapadli na súde neplatnosť výpovede z nájmu bytov, ani neprimeranosť bytovej náhrady. Vyslovili názor, že podmienkou úspešnosti antidiskriminačnej žaloby podľa antidiskriminačného zákona nie je predchádzajúce podanie inej žaloby a domáhanie sa iných nárokov v zmysle ďalších právnych predpisov, t.j. v danom prípade podanie žaloby o neplatnosť výpovede z nájmu bytu a neprimeranosť bytovej náhrady.

30.1. Každý má právo na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou. (§ 9 ods. 1 antidiskriminačného zákona)

30.2 Každý sa môže domáhať svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie; ak ide o nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti, môže sa tiež domáhať neplatnosti právneho úkonu, ktorého účinnosť bola podľa osobitného predpisu pozastavená. (§ 9 ods. 2 antidiskriminačného zákona)

30.3 Ak by primerané zadosťučinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Sumu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku. (§ 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona)

30.4 Právo na náhradu škody alebo právo na inú náhradu podľa osobitných predpisov nie je týmto zákonom dotknuté. (§ 9 ods. 4 antidiskriminačného zákona)

30.5 Každý má právo na ochranu svojich práv aj mimosúdnu cestou prostredníctvom mediácie (§ 9 ods. 5 antidiskriminačného zákona).

31. Najvyšší súd už v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí z 22. februára 2012 sp.zn. 5 Cdo 257/2010 uviedol, že domáhať sa ochrany na všeobecnom súde je oprávnená každá fyzická osoba a v zákonom ustanovených prípadoch i právnická osoba, ktorá sa domnieva, že v minulosti bola, či stále je diskriminovaná, teda dotknutá na svojich právach, právom chránených záujmoch či slobodách špecifikovaných v Ústave Slovenskej republiky, či v celom rade medzinárodných zmlúv a dohovorov garantujúcich jednotlivé čiastkové práva, v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania. Konkrétne prostriedky právnej ochrany, ktoré môže dotknutá osoba uplatniť na súde voči osobe porušujúcej právo na rovnaké zaobchádzanie sú stanovené ustanovením § 9 antidiskriminačného zákona.

32. Antidiskriminačný zákon predstavuje všeobecnú úpravu zásady rovnakého zaobchádzania a nárokov vyplývajúcich z jej porušenia. Konkrétne právne vzťahy, ktorých sa táto zásada týka, sú upravené v jednotlivých zákonoch, týkajúcich sa oblastí právnych vzťahov definovaných v ustanoveniach § 5 a 6 tohto zákona. Tieto osobitné predpisy ustanovujú vznik, trvanie, zánik a obsah jednotlivých práv a povinností, ktoré sa musia vykonávať v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania. Z hľadiska výpočtu oblastí, ktorých sa povinnosť zachovávať zásadu rovnakého zaobchádzania týka (§ 3 ods. 1

antidiskriminačného zákona), je zrejme, že k porušeniu tejto povinnosti môže dôjsť v rôznorodých vzťahoch súkromnoprávnej i verejnoprávnej povahy. Porušenie zásady rovnakého zaobchádzania preto vždy zasahuje aj do sféry pôsobnosti iného právneho predpisu a napĺňa znaky protiprávnosti aj z hľadiska práv ním chránených a povinností ním ustanovených. Dotknutej osobe tak okrem nárokov v zmysle antidiskriminačného zákona môžu vzniknúť ďalšie práva a nároky podľa osobitných predpisov tak, ako tomu bolo aj v prejednávanej veci (tvrdená neplatnosť výpovede z nájmu bytu a neprimeranosť bytovej náhrady motivovaná diskriminačnou pohnútkou). Je potom výlučne vecou poškodeného, aby si zvolil, ktoré nároky bude uplatňovať a aký prostriedok ochrany svojich práv zvolí, t.j. či sa bude domáhať svojich nárokov súčasne nielen podľa špeciálnych právnych predpisov ale aj z titulu porušenia zásady rovnakého zaobchádzania. Avšak každé diskriminačné správanie a porušenie zásady rovnakého zaobchádzania vždy zakladá subjektívne právo dotknutej osoby domáhať sa ochrany v zmysle ustanovení antidiskriminačného zákona prostriedkami vypočítanými v ustanovení § 9 citovaného zákona a to bez ďalšieho. Dotknutá osoba sa môže najmä domáhať, aby ten, kto nedodržiaval zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie (§ 9 ods. 2 antidiskriminačného zákona). Právo domáhať sa ochrany v zmysle antidiskriminačného zákona nie je viazané na splnenie žiadnych iných ďalších predpokladov. Rozhodnutie vydané na podklade inej ako antidiskriminačnej žaloby nevylučuje, ani nezakladá právo dotknutej osoby domáhať sa ochrany podľa antidiskriminačného zákona, toto právo vyplýva priamo z ustanovenia § 9 citovaného ustanovenia. Preto nemôže byť poškodenému na ujmu, ak sa rozhodne uplatňovať svoje nároky výlučne v zmysle antidiskriminačného zákona, hoci by sa ochrany svojich práv mohol prípadne domôcť aj žalobou podľa osobitného právneho predpisu. Inými slovami ochrana poskytovaná antidiskriminačným zákonom sa uplatní v prípade porušenia zásady rovnakého zaobchádzania vždy, pokiaľ iný osobitný predpis nemá špeciálnu právnu úpravu prípadne vtedy, ak dotknutá osoba zvolí výlučne žalobu v zmysle antidiskriminačného zákona v rozsahu nárokov, ktorých je možné sa domáhať podľa ustanovenia § 9 ods. 2 antidiskriminačného zákona.

33. Vychádzajúc z vyššie uvedených teoretických úvah rozhodnutie odvolacieho súdu o nedôvodnosti žaloby založené na tom argumente, že žalobcovia na súde nenapadli neplatnosť výpovede nájomnej zmluvy či neprimeranosť poskytnutej bytovej náhrady, nie je správne. Bolo len vecou dovolateľov, či využijú aj iné prostriedky ochrany svojich práv a budú sa domáhať aj ďalších nárokov podľa osobitných predpisov, alebo podajú výlučne antidiskriminačnú žalobu. Nepodanie inej žaloby zo strany dovolateľov im nemohlo byť na ujmu a ani nemalo za následok stratu ich práva na ochranu podľa antidiskriminačného zákona.

34. Pokiaľ odvolací súd založil podporne svoje rozhodnutie na tom, že žalobcovia dobrovoľne podpísali nájomné zmluvy na byty nižšieho štandardu a neodmietli sa do nich nasťahovať, bola táto jeho úvaha predčasná. Otázka dobrovoľného podriadenia sa diskriminačnému správaniu dotknutou osobou a ňou prejavenej súhlas s rozdielnym zaobchádzaním, by boli právne relevantné a mali by za následok vzdanie sa práva na ochranu pred diskrimináciou len za predpokladu, ak by súd dospel k záveru, že existencia diskriminačného správania bola preukázaná, k čomu však odvolací súd v zmeňujúcom rozhodnutí nedospel. Zároveň ale treba súčasne dodať, že takýto súhlas dotknutej osoby by bol relevantný len vtedy, ak by bol daný jednoznačným spôsobom a za predpokladu vedomosti všetkých okolností prípadu, t.j. na základe vedomého súhlasu (Pfeifer a Plankl proti Rakousku, rozsudok ESĽP z 25. februára 1992, § 37-38) a bez donútenia (Deweer proti Belgicku, rozsudok ESĽP z 27. februára 1980, § 51). Týmito otázkami sa však odvolací súd nezaoberal, i keď boli predmetom konania na súde prvej inštancie.

35. Žalobcovia tiež namietali správnosť záveru odvolacieho súdu, že žalovaný 2/ sa nedopustil diskriminačného správania, pretože pri poskytovaní dotácie postupoval v súlade s výnosom Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky z 23. decembra 2004 č. V-1/2004 (ďalej len „výnos“) a žalovaný 1/ splnil podmienky určené pre poskytnutie dotácie. S týmto odôvodnením ale nemožno súhlasiť, a to predovšetkým preto, že odvolací súd opomenul to, že povinnosť zachovávať zásadu rovnakého zaobchádzania vyplýva priamo z Ústavy Slovenskej republiky (čl. 12 ods. 1, 2) a medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná a ktoré majú prednosť pred akoukoľvek vnútroštátnou právnou úpravou. Navyše v zmysle ustanovenia § 2 ods. 3 antidiskriminačného zákona

dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva aj v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou, pričom odvolací súd sa zodpovednosťou žalovaného 2/ v tomto smere nezaoberal, hoci na ňu žalobcovia poukazovali.

36. Ako už bolo uvedené povinnosť štátu a jeho orgánov zachovávať zásadu rovnakého zaobchádzania vyplýva priamo z Ústavy Slovenskej republiky a z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky. Táto zásada sa prelína celým právnym poriadkom a vo všeobecnosti z hľadiska horizontálneho musí byť dodržiavaná v každej oblasti, či už normotvorby zákonnej alebo podzákonnej, ako aj vo vertikálnej rovine pri aplikácii právnych noriem v jednotlivých rozhodovacích procesoch. Podzákonná norma musí byť vždy v súlade s právnymi normami vyššej právnej sily.

37. I keď samotný výnos, či smernica ministerstva môžu byť formálne zákonné a ako také neporušujú zásadu rovnakého zaobchádzania, teda ide o navonok neutrálny predpis, táto skutočnosť nezabavuje žalovaného 2/ jeho povinnosti postupovať v procese aplikácie tejto normy na konkrétny prípad v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania a v prípade zistenia skutočností nasvedčujúcich existencii novej diskriminácie, vzniká mu pozitívna povinnosť vykonať opatrenia na ochranu pred vznikom diskriminácie v medziach jeho právomoci a zákonných možností (§ 2 ods. 3 antidiskriminačného zákona). Pokiaľ z dokladov predložených žalovaným 1/ k žiadosti o poskytnutie dotácie vyplynuli informácie naznačujúce možnú diskrimináciu rómskeho obyvateľstva v meste Sabinov z pohľadu umiestnenia bytovej výstavby, bolo povinnosťou žalovaného 2/ tieto okolnosti skúmať, pretože poskytnutie štátnych finančných prostriedkov na projekt výstavby bytov, ktorý by prípadne mohol viesť k segregácii minoritnej časti obyvateľstva, nemohol reálne spĺňať zákonné podmienky pre poskytnutie dotácie pre rozpor s ústavnými princípmi a medzinárodnými záväzkami štátu. Ani proces posudzovania žiadostí o dotáciu sa nemôže zmeniť na pasívne, mechanické a formálne aplikovanie podmienok stanovených podzákonnou normou, ale vyžaduje aktívny prístup štátneho orgánu a zohľadnenie špecifik každej jednej žiadosti o to viac, ak sa daný projekt týka základných ľudských práv osôb nachádzajúcich sa v sociálnej či hmotnej núdzi a tým pádom v oveľa nevýhodnejšej situácii. Nemôže byť legálne ospravedlniteľný pasívny postoj žalovaného 2/, ktorý na jednej strane deklaruje snahu o zamedzenie priestorovej a sociálnej segregácie v procese lokalizácie výstavby bytov pre marginalizované skupiny obyvateľstva (viď Dlhodobá koncepcia bývania pre marginalizované skupiny obyvateľstva a model jej financovania, prístupná na webovej stránke www.telecom.gov.sk) a na strane druhej v procese poskytovania dotácie štátu na výstavbu takýchto bytov tieto princípy neuplatní a svoju zodpovednosť odmieta. Pozitívny záväzok štátov pristupovať osobitne k potrebám obyvateľstva rómskeho pôvodu nielen v procese nastavovania normatívneho rámca v jednotlivých oblastiach, ale predovšetkým následného prijímania rozhodnutí v konkrétnych prípadoch, zdôrazňuje vo svojej judikatúre aj Európsky súd pre ľudské práva (pozri bližšie Connors proti Veľkej Británii, rozsudok ESHP z 27. augusta 2004 § 83, Buckley proti Veľkej Británii, rozsudok ESHP z 29. septembra 1996, § 76, § 80 a § 84), pričom v tomto smere kladie dôraz na postavenie a úlohy vnútroštátnych orgánov, ktoré zo svojej pozície môžu najlepšie zohľadniť miestne pomery a špecifiká toho ktorého prípadu.

38. Pokiaľ teda odvolací súd vylúčil zodpovednosť ministerstva v spore len na základe tézy, že postup zodpovedajúci podmienkam výnosu ministerstva pri poskytnutí dotácie vylučuje porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, bolo toto právne posúdenie veci nesprávne. Odvolací súd bude musieť preskúmať postup žalovaného 2/ v procese poskytnutia dotácie mestu, vyhodnotiť, či žalovaný 2/ mohol z dokladov predložených žalovaným 1/ získať vedomosť o novej segregácii obyvateľstva v meste Sabinov v dôsledku výstavby bytov vo vybranej lokalite Telek a na základe toho urobiť záver, či zo strany žalovaného 2/ bolo dodržané ustanovenie § 2 ods. 3 antidiskriminačného zákona.

39. S poukazom na vyššie uvedené bolo právne posúdenie veci odvolacím súdom nesprávne a dovolanie žalobcov dôvodné (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), preto najvyšší súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). Zároveň zrušil aj súvisiace uznesenie Okresného súdu Prešov z 22. apríla 2014-143 o trovách konania.

40. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej

inštalácie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

41. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštalácie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

42. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.